

QUINQUAGESIMA AD 2022

1Kr 13 (Js 58:1–9; Lk 18:31–43)

1 Kui ma räägiksin inimeste ja inglite keeli, aga mul ei oleks armastust, siis ma oleksin kumisev vasknõu või kõlisev kuljus.

2 Ja kui mul oleks prohvetianne ja ma teaksin kõiki saladusi ja ma tunnetaksin kõike ja kui mul oleks kogu usk, nii et ma võiksin mägesid teisale tõsta, aga mul ei oleks armastust, siis poleks minust ühtigi.

3 Ja kui ma kõik oma vara ära jagaksin ja kui ma oma ihu annaksin põletada, aga mul ei oleks armastust, siis ma ei saavutaks midagi.

4 Armastus on pika meelega, armastus hellitab, ta ei ole kade, armastus ei kelgi ega hoople,

5 ta ei käitu näotult, ta ei otsi omakasu, ta ei ärritu. Ta ei jäta meelde paha,

6 tal ei ole rõõmu ülekohtust, aga ta rõõmustab tõe üle.

7 Ta lepib kõigega, ta usub kõike, ta loodab kõike, ta talub kõike.

8 Armastus ei hääbu kunagi. Olgu ennustused – need kõrvaldatakse, olgu keeled – need vaibuvad, olgu tunnetus – see lõpeb ära.

9 Sest poolikult me tunnetame ja poolikult me ennustame,

10 aga kui tuleb täielik, siis kõrvaldatakse poolik.

11 Kui ma olin väeti laps, siis ma rääkisin nagu väeti laps, mõtlesin nagu väeti laps, arutlesin nagu väeti laps. Aga kui ma sain meheks, jätsin ma kõrvale väeti lapse kombat.

12 Praegu me näeme aimamisi nagu peeglist, siis aga palgest palgesse. Praegu ma tunnetan poolikult, siis aga tunnetan täiesti, nagu minagi olen täiesti tunnetatud.

13 Ent nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurim neist on armastus.

Sissejuhatus

Apostel Paulus kirjutas esimese kirja korintlastele 1. sajandi viiekümnnendate aastate keskpaiku, tõenäoliselt paar aastat enne kirja roomlastele. Taoliseks arvamusel annab aluse 1Kr 16:1jj mainitud korjandus Jeruusalemma koguduse heaks, mis Rooma kirja kirjutamise ajaks oli juba toimunud. Kiri on saadetud Efesosest (1Kr 16:8) Pauluse kolmanda misjonireisi ajal (vrd Ap 19).

Korintose kogudus oli rajatud Pauluse enda poolt aastal 50 või 51. Korintosesse tuli Paulus Ateenast, kus tema kuulutustöö üprisiski kesised tagajärjed (vt Ap 17:16–34) aitasid tal loobuda lootusest veenda inimesi inimliku tarkusega ning keskenduda peamisele – kuulutusele ristilöödud Kristusest: «Kui ma teie juurde tuln, vennad, ei tulnud ma eriti üleva kõne või tarkusega kuulutama teile Jumala saladust. Sest ma

otsustasin teada teie keskel ainuüksi Jeesusest Kristusest ja Temast kui ristilöödust. Ja ma olin teie juures nõtruses ja kartuses ja suures värinas ning mu kõne ja mu kuulutus ei püüdnud veenda tarkusega, vaid Vaimu ja väe osutamise, et teie usk ei oleks inimlikus tarkuses, vaid Jumala väes.» (1Kr 2:1–5)

See ongi 1. Korintose kirja peateema: sõna ristist, mis on «narrus neile, kes hukuvad», aga «Jumala vägi» neile, kes päästetakse» (1Kr 1:18). Kirja otseseks ajendiks olid Korintose koguduses pärast Pauluse lahkumist tekkinud lõhed ja tülid, mis said alguse nii isikute vahelisest rivaliteedist kui teoloogilistest eriarvamustest ning tõid endaga kaasa mitte ainult erinevatesse «parteidesse» koondumise, vaid ka mitmesuguseid valeõpetusi ja kõlblusetust. Kirja otseseks ajendiks olid Pauluse sõnul «Kloe perelt» saadud teated lõhede ja riiu kohta (1Kr 1:11), samuti korintlaste endi poolt talle saadetud küsimused (1Kr 7:1).

Nagu öeldud, seab Paulus oma kirjas inimliku tarkuse vastu sõnumi ristilöödud Kristusest, kelles saab avalikuks «Jumala saladusse peidetud tarkus», mida «ükski praeguse ajastu valitsejatest ei ole ära tundnud» (1Kr 2:7j). Sellest tarkusest võib saada osa üksnes Jumala Vaimu abil, kes «uurib läbi kõik, ka Jumala sügavused» (1Kr 2:10) ning kelle templiks on iga kristlane (1Kr 3:16). Sellest tuleneb, et kristlane peab elama pühaduses, kuna Jumala tempel on püha – hoidudes ühtlasi eneseülendamisest, kuna mitte kellelgi ei ole põhjust ega õigust kiidelda iseendast, sest kõik, mis kellelgi on, on ta saanud Jumalalt (vrd 1Kr 4:7).

Suurelisuse paratamatuteks viljadeks on kõlvatus, andumine ebajumalateenistusele ja korratutele himudele, ülbus ja ülekoos oma kaasvendade suhtes ning omapärase paradoksina ühelt poolt kõikelukatavus, teiselt poolt aga kitsarinnalisus ja oma õiguse tagaajamine teiste arvel (vrd 1Kr 5–6).

Kirja keskosas pühendab Paulus rohkesti tähelepanu mitmesugustele inimsuhetele, nii abielus ja perekonnas (1Kr 7) kui laiemas ringis, rõhutades kohustust hoolida ka nõrgemate südametunnistusest ning hoiduda neile komistuseks saamast (1Kr 8). Samuti peab apostel vajalikuks tuletada Korintose kogudusele meelde head korda, mis peab valitsema jumalateenistustel (1Kr 10–11), ning seda, et kõik vaimuannid on antud mitte isiklikuks, vaid ühiseks kasuks ja koguduse üles ehitamiseks (1Kr 12 ja 14). Kõrgeimaks armuanniks on Pauluse sõnul armastus, milleta kõik muu on tühine (1Kr 13).

Kirja lõpuosa kõneleb surnuist ülestõusmisest, mille Paulus seab tähtsuselt kirja alguses käsitletud Kristuse risti sõnumi kõrvale, rõhutades, et «kui Kristust ei ole üles äratatud, siis tähendab see, et ka meie jutlus on tühine ja tühine on ka teie usk» (1Kr 15:14). Taolise otsekoheuse põhjuseks oli ilmselt asjaolu, et Korintose koguduses leidis inimesi, kes eitasid surnute ülestõusmist: «Kui aga Kristusest kuulutatakse, et Ta on üles äratatud surnuist, kuidas siis mõned teie seast ütlevad, et surnute ülestõusmist ei

ole?» (1Kr 15:12) Erilise rõhuga kõneleb Paulus ihulikust ülestõusmisest – ilmselt vastusena neile, kes olid valmis tunnustama üksnes mingit «vaimset» ülestõusmist¹.

1. Korintose kirja viimases peatükis kinnitab Paulus, et ta kavatseb Korintost peagi jälle külastada (1Kr 16:2jj), kusjuures mitte ainult korraks, vaid selleks, et pikemalt paigale jääda (1Kr 16:7).

Martin Luther võtab 1. Korintose kirja keskse sõnumi kokku järgmiselt: «Selles epistlis manitseb P. Paulus korintlasi, et nad peavad olema üksmeelsed usus ja õpetuses ja vaatama, et nad õpiksid hästi peaasja, mis on komistuseks kõigele mõistmisele ja tarkusele, nimelt et Kristus on meie pääste.»²

Keelelisi märkuseid

Kui – ἐάν – võiks tõlkida ka: «kui [ma] ka» või «isegi kui».

Inglite – τῶν ἀγγέλων – sõna ἄγγελος tähendab «ingel», «sõnumiviija», «saadik».

Keeli – ταῖς γλώσσαις – nagu eesti keeles, nii tähistab ka kreeka keeles sõna γλῶσσα ühtviisi keelt kui ihuliiget ja kõneldavat keelt.³

Armastust – ἀγάπην – sõna ἀγάπη – «armastus» – tuleneb verbist ἀγαπάω, mis tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema/õhkama».⁴

Oleksin – γέγονα – õigupoolest: «olen saanud» (täisminevik).

Kumisev – ἤχῳν – sõna ἤχέω tähendab «kõlama», ka «kohisema», «kumisema» (ka ebameeldival, nagu väljendis «kõrvad kumisevad».⁵ Sama päritolu on sõna ἤχώ – «kaja».

Vasknõu – χαλκός – sõna χαλκός – «vask» – kasutatakse Uues Testamendis enamasti vaskraha kohta, aga see võib tähendada ka midagi muud vasest valmistatud, näiteks gongi või vaasi.

¹ Sarnaselt 1Tm 2:18 mainitud eksiõpetajatele, kes väitsid, et «ülestõusmine on juba toimunud».

² Esimese Korintose kirja eessõna.

³ Apostel peab siin ilmselt silmas nn võõraste keeltega rääkimist üleloomuliku vaimuannina.

⁴ Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea בָּקַח – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

⁵ 1989. aasta Uues Testamendis: «kõmav».

Kõlisev – ἀλαλάζον – sõna ἀλαλάζω tuleneb (näiteks lahingusse tormavate sõjameeste poolt) korratavast hüüust ἀλαλά ja tähistab siin tähenduseta, mõttetut, korduvat, valjuhäälselt kisa-kära, miks mitte ka [lapse-] lalinat, mis on sarnase tekkega sõna.⁶

Kuljus – ἡ κύμβαλον – sõna κύμβαλον tähendab «simbel».⁷

Prohvetianne – προφητείαν – sõna προφητεία – «prohvetlus», «prohvetliku kuulutamise and» – tuleneb verbist φημί – «ütleva», «lausuma», «teada andma», millele on lisatud eesliide πρό – «ees», «ette».

Teaksin – εἶδῶ – sõna εἶδω tähendab «nägema», «vaatama», «vaatlema», «[ära] tundma», «teadma».

Saladusi – τὰ μυστήρια – sõna μυστήριον – «saladus», «peidetud asi» – tuleneb verbist μύω – «[suud või silmi] sulgema».

Tunnetaksin kõike – πᾶσαν τὴν γνῶσιν – sõnasõnalt: «[kui mul oleks] kogu tunnetus/teadmine/taipamine». Sõna γνῶσις tähistab mõistmist, arusaamist, taipamist, ka vahetegemisvõimet (näiteks hea ja kurja, õige ja vale vahel).

Usk – τὴν πίστιν – sõna πίστις – «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväärsus» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veendumas», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Poleks minust ühtigi – οὐθέν εἰμι – sõnasõnalt: «oleksin eimiski/eikeegi».

Kõik oma vara – πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου – võiks tõlkida ka: «kõik mulle kuuluva» või «kõik, millest ma elan».

Ära jagaksin – ψωμίσω – sõna ψωμίζω tähendab «palukestega toitma», niisiis peetakse siin silmas kellegi kasuks välja jagamist. Ehk võiks tõlkida ka: «laili jagaksin».

Annaksin – παραδῶ – sõna παραδίδωμι tähendab «üle andma», «[kellegi kätte] andma», «[kellegi meelevalda] loovutama», ka (negatiivses tähenduses) «ära andma».

Põletada – καυθήσομαι – sõna καίω tähendab «põletama», «põlema panema», «ära põlema». Paljudes käsikirjades on siin καυχῆσωμαι – «kiidelda»; sellisel juhul tuleks tõlkida: «kui ma oma ihu ära annaksin selleks, et [selle üle] kiidelda».

---

⁶ 1989. aasta Uues Testamendis vahest mitte kõige õnnestunumalt: «kilav».

⁷ Simbel on vasest/pronksist valmistatud löökriist, enam-vähem sama, mis tänapäeva orkestrites kasutatavad taldrikud.

Ma ei saavutaks midagi – μή ἔχω οὐδὲν ὠφελούμαι – «ei oleks mul sellest mingit kasu».

Pika meelega – μακροθυμῆ – sõnasõnalt: «kannatab pikalt» või «on pikalt kannatlik», parafrasides ehk ka «kannatab palju välja».

Hellitab – χρηστεύεται – sõna χρηστεύομαι – «lahke olema», «heatahtlik olema», «leebe olema» – tuleneb verbist «χράομαι» – «laenama», «laenule andma».⁸

Ei kelgi – οὐ περιπερεύεται – sõna περιπερεύομαι tähendab «ennast kiitma», «ennast ülendama», «ennast esiplaanile seadma».

Ega hoople – οὐ φυσιοῦται – sõna φυσιώω tähendab «ennast täis puhuma», «end õhku täis tõmbama», «suud täis võtma», «uhkeldama».⁹

Ei käitu näotult – οὐκ ἀσχημονεῖ – sõna ἀσχημονέω koosneb eitavast eesliitest α, verbist ἔχω – «omama», «[midagi] olema» – ja sõnast σχῆμα – «komme», «hoiak», «eluviis» –, nii et võiks tõlkida ka: «ei käitu sobimatult» või «ei käitu kohatult».¹⁰

Ei jäta meelde paha – οὐ λογιζεται τὸ κακόν – võiks tõlkida ka: «ei mõtle/kavatse kurja» või hoopis «ei arva kellestki halvasti».¹¹ Sõna λογίζομαι – «arvestama», «mõtlemine», «kaalutlemine», «[millekski/kellekski] pidama» – tuleneb sõnast λόγος – «sõna», «kõne», «mõiste», ka «arusaam», «arvestus», «mõtisklus», «läbi- (või järele-) mõtlemine».

Ei ole rõõmu – οὐ χαίρει – «ei rõõmusta/rõõmutse». Sõna χαίρω tähendab «rõõmustama», «rõõmu tundma», «rõõmutsema», aga ka «tervitama»¹².

Rõõmustab tõe üle – συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ – sõnasõnalt «rõõmustab/rõõmutseb koos tõega».¹³ Sõna ἀλήθεια – «tõde» – koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λαμβάνω – «varjul olema», «peidetud/tundmatu olema», niisiis on tõde miski, mis on (või vähemalt peaks olema) ilmselge, vastuvaidlematult äratuntav.

⁸ 1968. aasta piiblitõlkes: «on täis heldust».

⁹ 1739. aasta Piiblis: «ei surustelle»; 1968. aasta piiblitõlkes: «ei ole iseennast täis».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «ei näita ennast kurjaste»; 1968. aasta piiblitõlkes: «ei ole viisakuseta».

¹¹ 1739. aasta Piiblis: «ei mõtle kurja peäle».

¹² Parafrasides võiks tõlkida ka: «ei tervita [kedagi] ülekohtuga».

¹³ 1739. aasta Piiblis: «tõe pärrast on temmal teistega rõõm»; 1968. aasta piiblitõlkes: «rõõmutseb ühes tõega»; 1989. aasta Uues Testamendis: «tõe üle ta rõõmustab kaasa».

Lepib kõigega – πάντα στέγει – «talub kõike», «kannab/kannatab kõik ära».14

Talub kõike – πάντα ὑπομένει – sõna ὑπομένω tähendab «vastu pidama», «püsima», «kindlaks jääma», niisiis võiks tõlkida: «jääb kõiges kindlaks/püsima».15

Ei hääbu kunagi – οὐδέποτε πίπτει – sõnasõnalt: «ei lange iialgi» või ka «ei kuku iialgi läbi».16

Ennustused – προφητεῖαι – «prohvetiannid», «prohvetikuulutused».

Poolikult – ἐκ μέρους – «osaliselt», «mõõtu mööda» või «nii palju, kui kellelegi on antud».17

Väeti laps – sõna νήπιος koosneb eitust väljendavast eesliitest νη ning sõnast ἔπος – «sõna», «kõne» – ning tähistab eeskätt väikelast, kes ei oska veel rääkida, ülekantult ka lapsikut, lihtsameelset või harimatut inimest.

Aimamisi – ἐν αἰνίγματι – sõna αἰνίγμα tähistab hägust, segast, raskestimõistetavat kõnet või asja.18 Siit on pärit ka võõrsõna *enigma* – «mõistatus».

Peeglist – δι' ἐσόπτρου – sõnasõnalt: «läbi peegli». Sõna ἔσοπτρον koosneb sisseütlevast eessõnast εἰς ja verbist ὀπτάνομαι – «vaatama», «silmitsema», ka «paistma».19

Nüüd – νυνὶ – Paulus ei kasuta sõna νυνί – «nüüd» – siinkohal ilmselt mitte ajalises mõttes (s.t «praegu»), vaid järeldusena tähenduses «seega», «järelikult», «nõnda siis».

14 Üheks võimalikuks tõlkevasteks on sõna στέγω esmasest tähendusest «katma», «varjul hoidma» tulenevalt pakutud ka: «katab kõik [kinni]». 1739. aasta Piiblis: «sallib keik»; 1968. aasta piiblitõlkes: «vabandab kõik».

15 1739. aasta Piiblis: «kannatab keik»; 1968. aasta piiblitõlkes: «sallib kõik».

16 1739. aasta Piiblis: «ei wässi ial ärra»; 1968. aasta piiblitõlkes: «ei hävi ilmaski».

17 1739. aasta Piiblis: «pissut».

18 1739. aasta Piiblis: «moistetusses»; 1968. aasta piiblitõlkes: «tuhmi kujutist».

19 Niisiis ei ole peegel mitte ainult abivahend siinpool oleva vaatlemiseks, vaid selle kaastähenduseks on ka kuhugi sisse, n-ö välispinna taha vaatamine («Peeglike, peeglike seina peal...») – nagu siis, kui kellelegi öeldakse «Vaata peeglisse!», ei pruugita mõelda mitte inimese välimuse peale, vaid sellele, mis on tema sees. Paulus võib siin pidada silmas ka seda, et vastupidiselt «palgest palgesse» nägemisele ei nähta peeglist mitte otse ega vahetult, s.t mitte tegelikult, vaid üksnes selle kujutist.

Sisuline analüüs

Nn armastuse ülemlaulule apostel Pauluse 1. Korintose kirja kolmeteistkümnendas peatükis eelneb ülevaade erinevatest vaimuandidest (1Kr 12:1–11) ning manitsus näha kogudust ühe ihuna (1Kr 12:12–30), milleks kõik kristlased on «ühe Vaimuga ristitud» ja milles tuleb üksteisega arvestada, üksteist toetada, üksteise erinevustega arvestada ning üksteist austada. Kaheteistkümnenda peatüki lõpusalm kujutab endast otsest üleminekut järgneavaks, nii et tihtipeale liidetakse see (või vähemalt selle teine pool) kolmeteistkümnenda peatüki esimese salmiga: «Aga taotlege suuremaid armuande! Ja ma näitan teile veel ülevama tee.» (1Kr 12:31)

Neljateistkümnendas peatükis pöördub Paulus tagasi üksikute vaimuandide juurde, millest ta toob eriliselt esile prohvetliku kõnelemise ja nn keeltega rääkimise, rõhutades, et neid ande tuleb kasutada «viisakalt ja korra järgi» (1Kr 14:40) ning et need on antud teiste inimeste ja koguduse ülesehitamiseks (1Kr 14:3–5.12.26).

Paraku tunnistab Korintose koguduse olukord apostlile vastupidisest: Jumala poolt vastastikuseks toetamiseks ja ülesehitamiseks kingitud armuande tarvitatakse isekalt, lõhestavalt, enda ja oma poolehoidjate huvides, ennast teistest paremaks pidades ja kõrgemale upitades. Kõige selle põhjuseks (ja samas ka tulemuseks) on armastuse puudumine, seepärast paigutabki Paulus vaimuandidest kõneleva kirjaosa keskmesse oma kuulsa armastuse ülemlaulu, mille sõnumi võib lühidalt kokku võtta väitena, et ilma armastuseta on ka kõige erilisemad vaimuannid väärtusetud ja tühised.

Armastuse ülemlaul on võimalik jagada kolmeks: armastuse absoluutne hädavajalikkus (1Kr 13:1–3); armastuse olemus ja omadused (1Kr 13:4–7); armastuse püsivus ja jäävus (1Kr 13:8–13).

Kohe alguses võtab apostel käsile tõenäoliselt kõige teravamal probleemil, alustades nn keeltega rääkimisest. Arvatavasti on põhjus selles, et «keeltega rääkijad» tekitasid Korintose koguduses – nagu ilmselt mujalgi – üsna suuri probleeme. Paulus ei vastanda ennast neile, nagu ta ka järgnevalt kinnitab, et tal poleks midagi selle vastu, kui kõik räägiksid keeli ning kõneleksid prohvetlikult (1Kr 14:5), vaid arutleb pigem teoreetiliselt, et kui ta ise oleks ka maailma andekaim keeltega rääkija (või tõeline kõiketeadja²⁰), siis ilma armastuseta oleks see ometi midagi täiesti kasutatut ja tühist.

Võrdpildid, mida Paulus siin tarvitab, on eestikeelse tõlke järgi «kumisev vasknõu» ja «kõlisev kuljus». Eriti viimane on ebatäpne, kuna apostel kõneleb siin muuhulgas Dinoysose ja Kybele kultuses kasutatud simblitest ehk vasktaldrikutest, mis olid üsna sarnased tänapäeval tarvitatavaile vastavaile muusikariistadele. Ilmselt peab Paulus silmas nendega tekitatavat monotoonset kära või plärinat, millest ei oleks karvavõrdki paremad armastuseta kõneldud kuitahes ülevad keeled.

²⁰ Sellel sõnal on eesti keeles peaaegu sama negatiivne tähendusvarjund kui saksa sõnal *Besserwisser*.

Kumiseva vasknõu all võis Paulus aga pidada silma vasest valmistatud amforataolisi anumaid, mida nimetati *ηχεία* (mitmus sõnast *ηχείο*, mida lähimaks tõlkevasteks võiks olla «kaja») ning mida olla kreeka amfiteatrites tarvitatud valjuhäälditena. Väidetavalt töötasid need resonantsi põhimõttel ning paraku võis näitlejate hääle võimendamisega pahatihti kaasneda ka kõneldud teksti muutumine raskestimõistetavaks.²¹

Igal juhul teadsid korintlased vasest – olgu vasknõudest või simblitest – nii mõndagi, kuna Korintose vask olla olnud niivõrd kuulus ja väärtuslik, et tihti peale eelistatud seda nii hõbedale kui isegi kullale.²²

Sedasama, mida keeltega rääkimise kohta, ütleb Paulus ka prohvetliku kuulutamise, tunnetuse ja imede tegemise kohta. Võib oletada, et ta järgib siin teadlikult temani jõudnud Jeesuse sõnu Mäejutlusest: «Mitte igaüks, kes mulle ütleb: «Issand, Issand!», ei saa taevariiki; saab vaid see, kes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevas. Paljud ütlevad mulle tol päeval: «Issand, Issand, kas me ei ole Sinu nimel ennustanud ja Sinu nimel kurje vaime välja ajanud ja Sinu nimel teinud palju vägevaid tegusid?» Ja siis ma tunnistan neile: Ma ei ole teid kunagi tundnud, minge ära minu juurest, te ülekohtutegijad!» (Mt 7:21–23)

Mis puutub «tunnetusse», siis selle kohta märgib Paulus juba paar peatükki eespool, seda üsna teravalt armastusele vastandades, et «tunnetus teeb suureliseks, aga armastus ehitab» (1Kr 8:1).

Täpselt sama kehtib lisaks vaimulikele andidele ka nn välise aktivismi, s.t isegi heategude tegemise ja koguni täieliku eneseandmise kohta: kui see kõik ei sünni mitte armastusest, vaid mingil muul põhjusel, mingitel isekatel motiividel (näiteks, et sellega kiidelda), ei oleks sellest mitte miskit kasu.

On päris selge, et Paulus ei mõista armastust mitte sentimentaalse või romantilise tundena, mis kõlavast nimest hoolimata kipub enamasti olema enesekeskne ja isekas, rajanedes inimese enda [arvatavatel] vajadustel ja soovidel. Tõeline armastus on isetu soov anda endast kõik, mitte vähem kui parim, selle heaks, keda armastatakse, ning seda täiesti teadlikult ja tahtlikult, mingit vastutasu ootamata ja seetõttu ka vabana vajadusest kellegi «kõrvu kōditada».²³

---

²¹ Ajaloolased vaidlevad selle üle, kas taolised «valjuhääldid» olid ka päriselt tarvitusel või on tegemist üksnes siin-seal antiikkirjanduses mainitud, ent praktikas teostamata jäänud leiutisega.

²² Plinius Vanem, *Naturalis Historia* XXXIV, 1

²³ Vrd 2Tm 4:3j: «Sest tuleb aeg, mil nad ei salli tervet õpetust, vaid otsivad endile oma himude järgi õpetajaid, kes kōditavad nende kõrvu, ja pööravad end eemale tõest.» See meenutab sagedast absurdset etteheidet, nagu oleks teatavate pahede taunimine kiriku poolt vastuolus armastusega.

Tõeline armastus rajaneb isetul ustavusel Kristusele ja Tema sõnale: «Kui te armastate mind, siis pidage mu käske!» (Jh 14:15). Tõeline armastus ei lase end heidutada vales ega ahvatleda meelitustest ning teadvustab endale täielikult oma kutsumust ja sellest tulenevat vastutust, nii isiklikes suhetes kui näiteks koguduse karjasena.²⁴

Pauluse sõnul on Kristuse armastus see, mis lausa sunnib teda ja teisi tõelisi apostleid minema inimeste juurde, kuulutama neile evangeeliumi ning manitsema ja paluma Kristuse nimel – lausa Tema asemel –, et inimesed, kelle pärast Jumal on «teinud patuks selle, kes patust midagi ei teadnud», annaksid ennast lepitada Jumalaga (2Kr 5:21).

Armastuse iseloomustamiseks kasutab apostel tervet rida positiivseid ja negatiivseid tegusõnu, kusjuures just tegusõnade kasutamine²⁵ näitab muuhulgas ilmselt sedagi, et armastus on Pauluse käsitles midagi tegevat. Kindlasti ei ole armastus mingisugune «aktivism», aga samal ajal ei ole see ka pelk tunne, vaid pigem hingejõud (või energia), mis paneb tegutsema õigel ning takistab tegutsemast vääril viisil.

Esimesena nimetab apostel armastuse pikameelsust (või pikalt kannatamise võimet), näidates, et armastuse puhul ei ole kindlasti tegemist hetkelise tundepehanguga, vaid see on midagi, mis kestab ja kannab ning mille peale saab alati kindel olla ja loota.

Armastus on helde ja heatahtlik, kannatlik ja püsiv, õiglane, ustav, aus ja ilma tagamõtteta – ilmselt just nii tuleks mõista väidet, et armastus «usub kõik». See ei tähenda mitte kergeusklikkust, vaid tähistab eeskätt puhtust ja siirust ning valmisolekut eeldada teiselt sedasama.

Tõelises armastuses puudub igasugune isekus, väljendugu see siis kadeduse, enda teistest paremaks pidamise, kiitlemise, ennast täis olemise, taktitundetuse, liigse tundlikkuse ja kergesti solvumise (ärritumise), omakasu otsimise, teistest halvasti mõtlemise või vihapidamisena. Armastuse isetus seisneb muuhulgas selles, et ta on valmis «koos tõega» või «tõe üle kaasa» rõõmustama – on väga võimalik, et Paulus peab siin muuhulgas silmas ka taolist olukorda, kus kellelegi n-ö tõtt näkku öeldakse, s.t saab avalikuks mingi ebameeldiv tõde inimese kohta, kes, juhul, kui ta elab tõelises

---

²⁴ Vrd Jh 21:15–17: «Kui nad nüüd olid einet võtnud, ütles Jeesus Siimon Peetrusele: «Siimon, Johannese poeg, kas sa armastad mind rohkem kui need?» Peetrus ütles Talle: „Jah, Issand, Sina tead, et Sa oled mulle armas.» Jeesus ütles talle: «Sööda mu talle!» Tema ütles talle veel teist korda: «Siimon, Johannese poeg, kas sa armastad mind?» Ta vastas Talle: «Jah, Issand, Sina tead, et Sa oled mulle armas.» Jeesus ütles talle: «Hoi mu lambaid kui karjane!» Tema ütles talle kolmandat korda: «Siimon, Johannese poeg, kas ma olen sulle armas?» Peetrus jäi kurvaks, et Jeesus küsis temalt kolmandat korda: «Kas ma olen sulle armas?» Ja ta ütles Temale: «Issand, Sina tead kõik, Sina tead, et Sa oled mulle armas.» Jeesus ütles talle: «Sööda mu lambaid!»»

²⁵ Paraku jääb see eestikeelses tõlkes suurel määral varjule.

armastuses, mitte ei vihasta selle peale, vaid on rõõmus, et tõde on jalule seatud, kuigi see talle endale haiget teeb.

Taoline – jumalik – armastus ei saagi olla midagi muud kui püsiv ja jääv. Tõeline armastus ei kuku kunagi läbi, ei kao, ei lange, ei väsi, ei hävi mitte iialgi. See teeb armastuse suuremaks kui kõik teised vaimuannid. Paulus ei ütle midagi prohvetiennustuste ega keeltega rääkimise vastu, aga ta tõdeb realistlikult, et esiteks on need praegusesse ajastusse kuuluvatena alati vaid osalised, puudulikud, ning teiseks on nad paratamatult mööduvad nagu kogu praegune maailma-ajastugi, sest «praeguse maailma pale on möödumas» (1Kr 7:31).

On tähelepanuväärne, et Pauluse poolt kasutatud võrdlused on siin eranditult positiivsed. Ta ei polemiseeri, vaid argumenteerib kõigile tuntud tõsiasjadega, isegi mitte vastandades, vaid kõrvutades – näiteks peegli ja tegelikkuse, mille pelka ja vahel koguni ähmast kujutist me peeglist näeme, või varajase lapsepõlve ja täismeheea, mis on küll kvalitatiivselt äärmiselt erinevad, ent samal ajal mitte ei vastandu teineteisele, vaid on teineteisega orgaaniliselt seotud, kuna on möödapääsmatu, et teisena nimetatu kasvab välja esimesest.

Nii ei tembelda Paulus ka prohvetiennustusi, keeltega rääkimist ega teisi vaimuande väheväärtuslikeks, küll aga näitab, et kord jäetakse need selja taha, kuna oodatu ja loodetu, mille juurde need kuuluvad, saab tegelikkuseks, milles neid enam vaja ei lähe. Sama kehtib ka usu ja lootuse kohta, mis praegusel maailma-ajastul moodustavad möödapääsmatult vajaliku kolmiku koos armastusega, ent mida siis, kui jõuab kätte see, mis on täiuslik, ei ole enam tarvis.

Teises kirjas korintlastele ütleb Paulus: «Kuni me oleme ihus, oleme eemal Issanda juurest; sest me käime usus, mitte nägemises.» (2Kr 5:6j) See tähendab, et kui me kord oleme Issanda juures, siis me ei käi enam mitte usus, vaid nägemises, mille läbi usk on ületatud.

Sarnaselt arutleb Paulus kirjas roomlastele lootuse üle: «Sest me oleme päästetud lootuses. Ent juba nähtava lootmine ei ole lootus: kes siis loodab seda, mida ta näeb? Kui me aga loodame seda, mida me ei näe, siis me ootame seda kannatlikult.» (Rm 8:24j) See tähendab, et kui me kord Issanda juures näeme seda, mida me praegu alles loodame ja kannatlikult ootame, siis on sarnaselt usule ka meie lootus ületatud nägemise läbi: «Praegu me näeme aimamisi nagu peeglist, siis aga palgest palgesse. Praegu ma tunnetan poolikult, siis aga tunnetan täiesti, nagu minagi olen täiesti tunnetatud.» (1Kr 13:12)

«Kui keegi armastab Jumalat, selle on Jumal ära tundnud,» kinnitab Paulus paar peatükki eespool (1Kr 8:3). Nii on armastus möödapääsmatult vajalik selleks, et see

«täielik», mis praeguse «pooliku» kõrvaldab, kätte jõuaks. Ainus, mida ei kõrvaldata, ongi armastus, kuna Jumal ise on armastus ning «kes püsib armastuses, püsib Jumalas ja Jumal püsib temas» (1Jh 4:16). Armastusest – kui see on tõeline armastus, Jumala armastus Kristuses Jeesuses – ei saa meid lahutada mitte miski (Rm 8:39).

Jutluseks

Viimase paastueelse pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Jumala armastuse ohvritee». Pühapäeva sissejuhatuses öeldakse muuhulgas: «Jeesuse avalik tegevus jõuab pöördepunkti. Algab teekond Jeruusalemma, vastu kannatusele ja surmale. Kuid just sellel teel Inimese Poeg kirkastatakse. Jumalik armastus võidab end ohverdades ja alandades kuni ristisurmani. Me vajame silmade avanemist, et näeksime, kuidas Jeesus kannatab meie ja kogu maailma pärast. Õnnistegija ootab ka meilt oma mina mahasalgamist Jeesuse järgimisel.»

Taoline teemaarendus rajaneb pühapäeva vanakiriklikul ja ühtlasi EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi esimese lugemisaasta Evangeeliumil (Lk 18:31–43), mis toob meieni Jeesuse kannatuste, surma ja ülestõusmise ettekuulutuse ühes sellele järgneva jutustusega pimedate tervendamise Jeeriko tee ääres.

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Js 58:1–9) on Jesaja prohvetikuulutus ühelt poolt Jumalale vastumeelsest ning teisalt Talle meelepärasest paastumisest. Vana Testamendi lugemise oluliseks sõnumiks on tõdemus, et rahvas, kes väidab end otsivat Jumalat, ent pole valmis pöörduma ülekohtust õiguse poole, ei leia Jumalat ega Tema ligiolu mitte kunagi.

Vana Testamendi lugemise ja Evangeeliumi sidumisel Epistlikuks oleva nn armastuse ülemlauluga võib lähtuda sellest, et Kristus – kogu oma elu, eeskätt oma kannatuste ja surmaga – on lihaksaanud Armastus ise, armastava Jumala vastusena kangekaelsele, ülekohtusele, patusele inimkonnale, kes paraku ei vasta sellele jumalikule armastusavalduselegi millegi muu kui järjekordse, sedapuhku suurima mõeldava ülekohtuteoga, s.t Jumala Poja, Jumala lihaksaanud Armastuse, teotamise ja hukkamisega.

Siiski ei tohiks jätta päris kõrvale 1. Korintose kirja kolmeteistkümnenda peatüki algset konteksti, milleks on Korintose kogudust – ja üldistatult iga kristlikku kogudust – ähvardav inimeste isekusest põhjustatud lõhede, riiu, enda teistest paremaks pidamise ja muu taolise oht, mis võib isegi Jumala poolt koguduse ülesehitamiseks kingitud vaimuannid panna vastupidise, s.t koguduse lammutamise teenistusse ning teha tühjaks ka evangeeliumikuulutuse Jumala ennastandvast, ohvrimeelsest armastusest Kristuses.

Kristlastena ja Jumala loodutena on meil üksainus eesmärk – Jumal. Kuna Jumal on armastus, on selle eesmärgi saavutamise võimalik mitte lihtsalt üksnes armastuse kui vahendi abil, vaid ainult siis, kui ennastandev, Jumalale ja ligimesele suunatud armastus saab ka meie põhiolenduseks. Armastus on meie ainus võimalus püsima jääda, sest viimselt jääbki ainult armastus – siis, kui Jumal on kord «kõik kõiges» (1Kr 15:28).

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Armastuse ülemlaul, nagu 1. Korintose kirja kolmeteistkümnendat peatükki nimetatakse, on ajendatud Korintose koguduse olukorrast, mille apostel Paulus võtab kirja alguses kokku sõnadega: «Mulle teie kohta teatanud, et teie seas on riidu.» (1Kr 1:11) Üheks riidu ja lõhede põhjuseks oli see, et kogudust eksitasid ja koguduse üksmeelt kõigutasid ennast teistest paremaks või vaimuandide poolest vägevamaks pidavad eksiõpetajad või «aktivistid», kes ei hoolinud mitte koguduse ülesehitamisest, vaid omaenda aust ja staatusest. Paulus näitab armastuse ülemlaulus (iseäranis selle algusosas), et ilma armastuseta on ka kõige ülevamad ja imelisemad vaimuannid tühised ja väärtusetud.
2. On äärmiselt oluline ja kõnekas, et apostel ei keskendu siin mitte niivõrd negatiivsele (kuigi ta ei jäta märkimata sedagi, mis on halb ja vale), vaid püüab ka vajalikku kriitikat kasutada mitte mahakiskumiseks, vaid ülesehitamiseks, järgides nõnda täpselt seda, mida ta teistele kuulutab. Paulus kõneleb eriti armastuse ülemlaulu alguses «mina»-vormis, s.t ta ei nõua teistelt, et need teda armastaksid, vaid vastupidi, ta näeb selles eeskätt nõuet iseendale. Paulus näitab, milles armastus seisneb ja milline tõeline armastus peab olema: see ei ole mitte hetkeline tundepuhang, vaid midagi, millele saab toetuda ja ennast rajada, lootja ja alati kindel olla. Armastus on pikameelne, helde, igas mõttes isetu ja heatahtlik. Armastus on vaba igasugusest omakasu otsimisest, rääkimata ülekohtust ja varest. Armastus taotleb tõde ja rõõmustab koos sellega, armastus on taktitundeline, kannatlik, leplik, ustav ja usaldav. Tõeline armastus on midagi, milles ei ole vaja kunagi kahelda.
3. Armastus ei hääbu, väsi, hävi ega kuku kunagi läbi. Viimselt on armastus ainus, mis jääb alaliseks, kuna Jumal on armastus. Isegi usk ja lootus kaotavad kord oma (vähemalt praeguse) tähenduse ja tähtsuse, armastus on aga nii kõige püsimit vääriiva allikas ja lähtepunkt kui ka eesmärk ja täius. Paulus ei vastanda praegust tulevasele, oodatavale ja loodetavale, vaid näitab, et praegune on vaid tulevase eelkujutis või eelmaitsmine – kõiges, välja arvatud armastuses, mis on seesama praegu ja igavesti. See tähendab ka, et Jumalast ja igavikust osasaamine on võimalik juba praegu – aga üksnes armastuses.